оптимізації сільськогосподарського виробництва. Проведення радикальних заходів необхідне на землях тих рад, які характеризуються високим АН та пониженою екологічною стійкістю ґрунтів проти деградації. Додаткові та планові заходи потрібно проводити на землях тих рад, які мають підвищене та помірне АН та середню екологічну стійкість ґрунтів проти деградації. До третьої групи віднесені території рад (переважна більшість рад району), у межах яких передбачається проведення планових заходів щодо оптимізації сільськогосподарського виробництва.

Висновки. Територія Заліщицького району вирізняється значним аграрним навантаженням. Для раціональнішого й ефективнішого використання ґрунтів, як основного засобу сільськогосподарського виробництва, необхідна зміна структури земельних угідь за рахунок зниження частки орних земель та збільшення площі екологостабілізуючих. Частка таких територій повинна сягати не менше 36% від загальної площі.

Список використаних джерел

1. Гродзинський М.Д. Стійкість геосистем до антропогенного навантаження. – К.: Лікей, 1995. – 233 с.
2. Козлов Н.В., Палапа Н.В. Современные причины деградации и агроэкологическое состояние пахотных земель Украины // Сучасні проблеми охорони земель.– Ч.1.– К., 1997.– С. 86-88.
3. Янковська Л.В. Стійкість ґрунтів до антропогенного навантаження // Наукові записки ТДПУ ім. В.Гнатюка. Серія Географія. – 2002. - №2. – С. 189-192.

Рижуля О.
магістрантка ІІ курсу спеціальності 014 Середня освіта (Географія)
Науковий керівник – доц. Питуляк М.В.

ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ШУМСЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Метою статті є аналіз екологічного стану земельних ресурсів Шумського району.

Для розвитку господарського комплексу країни земля є одним із найважливіших природних ресурсів. Підґрунтям для створення ефективної державної програми національного землекористування є виявлення теоретико-методологічних засад аналізу екологічної стійкості земель, планування стратегії підтримки екологічної стійкості земель, методичне обґрунтування і розробка практичних рекомендацій

по вдосконаленню управління екологічної стійкості земель. Властивість природного середовища самостійно протистояти руйнівному впливу господарської діяльності людини до певної межі забезпечує екологічну безпеку і, відповідно має велике екологічне, соціальне та економічне значення для суспільного розвитку. Оскільки антропогенне навантаження на довкілля невпинно збільшується проблема підтримки стійкості агросистем сьогодні набуває все більшої актуальності [1, 8].

Загальна площа земель Шумського району становить 83800,0 га. Найбільшу площу у районі займають сільськогосподарські землі – 56418,7 га. На землі лісового фонду припадає 21013 га, на забудовані землі – 2231,4 га, на землі під водою – 1042,3 га. Інші категорії земель займають незначні площі: заболочені землі – 402,7 га, відкриті землі без рослинного покриву – 528,8 га.

Найбільша площа сільськогосподарських угідь в Шумському районі в межах Андрушівської, Стіжоцької, Васьковецької та Великозагайцівської сільських рад (більше 4000 тис. га).

У структурі сільськогосподарських угідь сільських рад найбільшу частку займають орні землі – 71,3%, меншою є частка пасовищ – 24,8%. Найменшою є частка сіножатей (3%) і багаторічних насаджень (1%).

Найбільша частка орних земель (більше 90%) у Залізцівській і Радошівській сільських радах. Найменша частка орних земель характерна для Стіжоцької (51,3%), Іловицької (52%), Андрушівської (57,4%), сільських рад, що знаходяться у північній частині району, і на території яких є велика площа лісів.

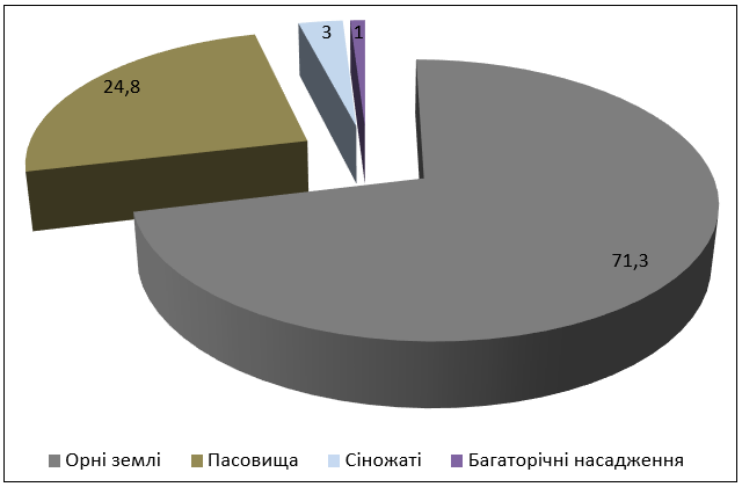

Рис. 1. Структура сільськогосподарських угідь Шумського району

Нами проведено дослідження щодо екологічної оцінки сільськогосподарських ландшафтів Шумського району за співвідношенням ріллі *(Р)* до сумарної площі екологостабілізуючих угідь (ЕСУ – ліси, луки, пасовища, болота, водні об'єкти) за методикою М. В. Козлова та ін.. Ступінь порушення екологічної рівноваги у реальному співвідношенні Р:ЕСУ визначається за допомогою модифікованої шкали, яка дає можливість з високим ступенем точності оцінити екологічний стан агроландшафтів у широкому діапазоні: від оптимальних параметрів пропорції Р:ЕСУ (<20:>80%), властивих «еталонним» ландшафтам, – до абсолютно неприйнятних (>70:<30%), що відповідають катастрофічному стану сільськогосподарських земель.

Територія Шумського району характеризується критичним екологічним станом, де частка еколого-стабілізуючих угідь становить 48,3%. В межах району спостерігається зменшення частки еколого-стабілізуючих угідь з півночі на південь. На півночі району цей показник більший 80%. Найвищий він у Стіжоцькій та Іловицькій сільських радах (відповідно 91,7% і 83,6%). Території цих сільських рад можна віднести до групи з оптимальним екологічним станом.

У напрямку на південь в Угорській та Літовищенській сільських радах цей показник зменшується до 65-68%. Їх відносять до групи із задовільним екологічним станом.

Критичний екологічний стан спостерігається на території таких сільських рад Васьковецька, Суразька, Тилявська, Жолобківська, Соснівська, Садківська у яких частка еколого-стабілізуючих угідь в межах 46-43%.

Найбільша частка сільських рад в яких спостерігається кризовий екологічний стан (42,5%). Вони розташовані переважно в центральній частині району: Цеценівська, Вілійська, Кордишівська, Бриківська, Людвищенська, Великодедеркальська, Потуторівська, Рохманівська, Великозагайцівська, Шумбарська, смт. Шумська.

Такі територіальні відмінності зумовлені природними чинниками, а саме особливостями рельєфу, ґрунтово-рослинним покривом. У північній частині району знаходиться Кременецьке горбогір'я, вкрите дубово-грабовими лісами, тому у сільських радах спостерігається висока залісненість і відповідно значна частка еколого-стабілізуючих угідь.

Одним із показників агроекологічної стійкості є екологічна стійкість земельних ресурсів, ґрунтів. Цей показник відображає співвідношення між найбільш нестійкими угіддями, якими є орні землі і умовно стабільним (сіножаті, пасовища, ліси, чагарники). Екологічна стійкість

земельних ресурсів Тернопільщини значно вища ніж в Україні (0,41) і становить 1,44.

У Шумському районі потенціал екологічної стійкості становить 0,9. Максимальні значення цього показника в районі – 11,1 (Стіжоцька сільська рада), 5,1 (Іловицька сільська рада), 4,0 (Андрушівська сільська рада).

Такі територіальні відмінності зумовлені природними чинниками, а саме особливостями рельєфу, ґрунтово-рослинним покривом. У північній частині району знаходиться Кременецьке горбогір'я, вкрите дубово-грабовими лісами, тому у сільських радах спостерігається висока залісненість і відповідно значна частка еколого-стабілізуючих угідь.

Список використаних джерел

1. Головне управління Держгеокадастру в Тернопільській області [Електронний ресурс] Режим доступу: ternopilska.land.gov.ua
2. Гуторов О.І. Оцінка земельних ресурсів та ефективності інвестицій: Монографія / О.І.Гуторов /Харк. нац. аграр. ун-т. – Х., 2006. – С. 8 - 12.
3. Земельні ресурси України. / Під ред. Медведєва М.М., Лактіонової Т.М. – Київ: Аграрна наука, 1998. – 150 с.
4. Козлов М. В. Оптимізація сучасних систем землекористування на прикладі Чернігівської області: методичні рекомендації / М. В. Козлов, А. І. Мельник, Є.Л. Москальов; За ред. В. П. Патики. – К., 2004. – 19 с.

Романчук І.

магістрант ІІ курсу спеціальності 014 Середня освіта (Географія)

Науковий керівник – доц. Таранова Н.Б.

ЗМІНА ТЕМПЕРАТУРИ ПОВІТРЯ В ТЕРНОПОЛІ З 1961 ПО 2017 р.

Мета статті: виявити особливості прояву глобального потепління на території міста.

Виклад основного матеріалу. Дослідження клімату Тернополя свідчать, що протягом останніх десятиліть температура та деякі інші метеорологічні параметри відрізняються від значень кліматичної норми (усередненого значення за період 1961-1990 рр.). За даними В.О. Балабух середньорічна температура повітря за останні двадцять років (1991-2010 рр.) зросла на 0,8°С відносно кліматичної норми.

Найбільший внесок у зміну річної температури в Тернополі мали літній та зимовий сезони. Їх середня температура зросла, відповідно, на